

Barnahus-hankkeen näkökulmia trauma-aiheeseen

Taina Laajasalo

Johtava asiantuntija, oikeuspsykologian dosentti, THL

1. Nuorten väkivaltakokemukset ja traumainformoitu lähestymistapa
2. Barnahus-hankkeen työmenetelmät

Nuoren omat väkivaltakokemukset ja väkivaltakäyttäytyminen

Traumaattiset kokemukset yleisesti, etenkin ne traumatisoitumisen taustalla on kaltoinkohtelu tai muu perhesuhteisiin liittyvä järkyttävä kokemus, lisäävät riskiä nuoren omaan väkivaltaisuuteen

Laajassa aineistossa (n = 91 3675) traumaan liittyvät diagnoosit olivat vahvasti yhteydessä nuorten poliisin tietoon tulleisiin väkivaltarikoksiin (Peltonen ym. 2020)

Yhteys pysyi, vaikka analyyseissa kontrolloitiin muut mielenterveys- ja päihdediagnoosit, muita väkivaltaisuuteen liitettyjä taustatekijöitä sekä geneettiset tekijät sisarusaineiston avulla.

Väkivaltakokemukset altistavat huonolle kohtelulle?

Kansainvälisesti saatu viitteitä siitä, että laitokseen sijoitettuja fyysistä tai seksuaalista kaltoinkohtelua kokeneita nuoria rangaistaan ja rajoitetaan muita nuoria enemmän

- Yhteys ei selity yksinomaan nuorten ulospäinsuuntautuneella oireilulla (Hodge & Yoder 2017)

Traumahistoria vaikuttaisi siis olevan erityinen riskitekijä paitsi nuoren aggressiolle ja muille käytösoireille, myös ympäristön haitalliselle reagoitimallille.

Katsaus traumainformoituun hoitoon sijoitetuilla nuorilla (Laajasalo & Manninen, 2020)

Traumaperäiset ongelmat voivat näyttäytyä esimerkiksi tunteiden säätelyyn, impulssien hallintaan, vireystilan voimakkaaseen vaihteluun sekä traumamuistojen hallitsemattomaan mieleen palaamiseen liittyvinä vaikeuksina.

Nuori voi tulkita ympäristöään vääristyneesti ja kokea vuorovaikutustilanteet herkästi uhkaavaksi.

Taustalla toistuvan kaltoinkohtelun aiheuttamat neurokognitiiviset muutokset, jotka aiheuttavat herkistymistä ympäristön mahdollisille uhille, mikä näkyy esimerkiksi toisten ilmeiden väärintulkittamisena (McCrary & Viding 2015).

Keskeinen tavoite on lisätä työntekijöiden ymmärrystä trauman merkityksestä käytösoireiden ja riskikäyttäytymisen taustalla, ja tätä kautta vaikuttaa tapoihin kohdata ja auttaa nuorta.

Traumainformoitu lähestymistapa ei ole traumaterapiaa vaan traumaymmärryksen tuomisesta nuoren sijoituksen aikaiseen arkiympäristöön

Tämän hetkinen tieto näyttää puoltavan systeemiseen muutokseen tähtäävien organisatoristen komponenttien (koulutus, ohjaus) yhdistämistä näyttöön pohjautuviin strukturoituihin interventioihin.

- Interventioista nousi esiin erityisesti traumafokusoitu kognitiivinen käyttäytymisterapia (TF-KKT).

Ei toistaiseksi näyttöä siitä, että yksittäinen malli olisi selkeästi muita malleja tehokkaampi.

Vaikuttavuustutkimusta on tehty vähän ja tehdyissä tutkimuksissa on metodologisia heikkouksia.

Sijoitetut nuoret itse pitävät tärkeinä traumainformoidun hoidon elementteinä

- riittävän varhaisia tukitoimia
- kuuntelevia ja aidosti välittäviä aikuisia
- sijaisvanhempien vanhemmuustaitojen tukemista ja ammattilaisten traumatietoisuuden lisäämistä
- ihmissuhteiden jatkuvuutta sekä osallisuutta ja nuorille tarjottavia vaikutusmahdollisuuksia (Riebschleger ym. 2015).

Barnahus-hanke 2019-

Lapsiystävällinen, moniammatillinen ja tietoperustainen väkivaltaepäilyjen ja sen seurausten hoito

– lapset selvitysten suhteen kansallisesti eriarvoisessa asemassa (10000 väkivaltaepäilyä poliisille vuosittain)

Rakentuu vahvalle yhteistyölle oikeuspsykologian ja –psykiatrian yksiköiden kanssa (Barnahus-tyyppiset yksiköt, OT-taso), vahvat juuret myös THL:n LASTA-hankkeeseen

STM ohjaa, THL koordinoi, aluekoordinaattorit (yta –alueittain), POHA 2 htv, syyttäjälaitos 1 htv, nuorisosensitiiviset seritukikeskukset, hoitokoordinaattorit jne.

Sosiaalisten tukiverkkojen puute

Väkivaltakokemusten luonne: toistuvuus, julmuus, läheinen suhde tekijään

Käytettävissä olevien selviytymiskeinojen luonne, esim. välttämiskäyttäytyminen

Biologinen haavoittuvuus

Aiemmat väkivaltakokemukset

Heikko vanhemmuus

Tutkituille traumahoidon menetelmille yhteisiä elementtejä

Psykoedukaatio, vanhempien ja vanhemmuuden tukeminen, tunnesäätelytaitojen vahvistaminen, kognitiivisten vääristymien korjaaminen, vähittäinen altistaminen, traumakertomuksen rakentaminen.

Altistus eli traumaan liittyvien muistojen ja kokemusten vähittäinen kohtaaminen: altistamisen seurauksena tapahtuu tottumista ahdistusta aiheuttaviin traumamuistoihin.

TF-KKT

Seksuaalisesti hyväksikäytettyjen lasten ja nuorten hoitomalli, joka osoittautunut tehokkaaksi myös muissa traumaissa, ml. monimuotoinen trauma

Suomessa kymmeniä koulutettuja alueellisesti epätasaisesti jakautuneena.
Tarve systemaattiselle juurtumisen tuelle ja työnohjaukselle.

Vankka tutkimusnäyttö*

*Traumaperäinen stressihäiriö: Käypä hoito – suositus 2020; A-tason näyttö

CFTSI

N. 4-5 hoitokerrasta koostuva **arviointia, tukea ja palveluohjausta yhdistävä varhainen interventio**

7-17 -vuotiaille

30-45 vrk kuluessa potentiaalisesta traumatapahtumasta

Suomessa ei aiempia pilotteja tai koulutuksia

Niukka lupaava tutkimusnäyttö*

*Hahn, 2019; Berkowitz, 2019

CPC-CBT

3-17-vuotiaille lapsille ja heidän vanhemmilleen suunnattu positiivisen vanhemmuuden taitojen vahvistamisen työmenetelmä

Työskennellään myös kaltoinkohtelevan vanhemman kanssa; 16-20 tapaamiskertaa

Suomessa aiemmin toteutettu pienimuotoinen pilotti (ETKL YKK-hanke)

Niukka lupaava tutkimusnäyttö*

*Runyon ym. 2009, Runyon ym. 2010

Yksi vaikuttavien traumahoitojen ydinkomponentti on vääristyneiden ajatusten ja traumaan liittyvien tulkintojen tunnistaminen, tarkastelu ja kognitiivinen uudelleenmuotoilu.

Ongelmallisten traumaperäisten
kognitioiden muuttuminen
hoidollisten interventioiden
myötä on keskeinen
muutosmekanismi oireiden
lievittymisen kannalta
(Kangaslampi & Peltonen, 2019)

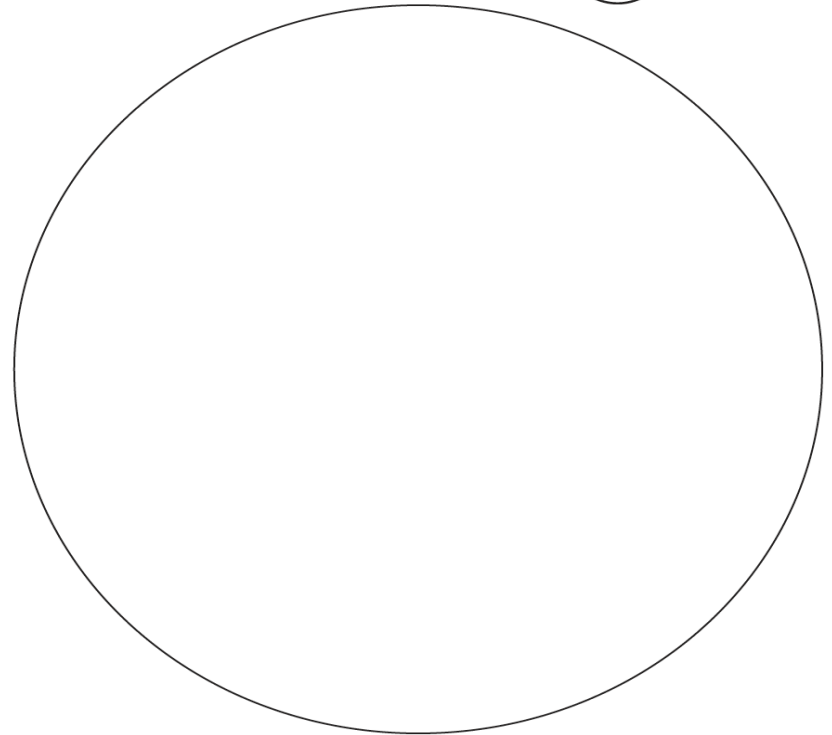
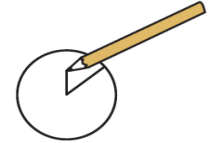
Vastuuympyrä

Nyt teemme harjoituksen, jossa tutkimme, mikä tai kuka on aiheuttanut sinulle tapahtuneen asian.

Mikä tai kuka on vastuussa siitä, mitä olet joutunut kokemaan?

.....

Piirrä ympyrään, miten vastuu jakautuu (käytä lyijykynää):

Kiitos!

<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/barnahus-hanke>

